

З ПОЛЯ ФОЛЬКЛОРУ Й ЕТНОГРАФІЇ

Із зимового календарно-обрядового фольклору Південно-Західної Волині

Оксана МАКЛАКОВА (ПАНЧУК)

Регіональне вивчення календарно-обрядового фольклору є на сьогодні одним із пріоритетних завдань сучасної фольклористики. Проблема його збереження та функціонування дедалі загострюється.

Основу цієї публікації становлять польові матеріали, які зібрано у селах Булаївка (нині Малий Чернятин), Гребенинка, Ключівка, Волиця Керекешина, Оріхівка Старокостянтинівського району та селах Гриців, Велика Шкарівка, Корпилівка, Онишківці Шепетівського району Хмельницької області. Окреслений ареал входить до етнографічного регіону Південно-Східної Волині. Ці терени протягом тривалого часу рідко потрапляли в поле зору фольклористів і про них лише принагідно згадували в наукових дослідженнях.

В обстежених селах нам удалось зафіксувати 26 фольклорних текстів, із яких 14 колядок, 8 щедрівок, 3 маланкові, 1 йорданська пісня, яку інформатори назвали щедрівкою. Якщо тексти колядок та щедрівок ще пам'ятають літні люди, то обрядовий контекст у його повноті вже відтворити майже неможливо. У зазначених селах не збереглися новорічні забави, лише дитячі гурти виконують під вікнами хат хрестомагійні щедрівки, а на Різдво ходять колядувати "певчі з церкви". Під час різдвяних свят рідко яка господиня виконує давні ритуали, готує дванадцять страв тощо. Досить скупими є відомості про інші свята зимового календаря, як-от: Андрія, Катерини, Йордан, Масляна (Масниці), колодка (Колодій).

Як зазначає інформаторка Панчук Олена Онуфрїївна, 1932 р. н., "в Булаївці Масляну справляли ще я малою була, і колодку волочили, але я того не бачила, тільки чула. А за меї молодості дівчата та хлопці збиралися на Андрія. Прив'язували до сволока спечену калиту, їй треба було вкусити. Співали при цьому: "Їду, їду калиту кусати, а я буду по губам писати". Мазали по губах квачеком, змоченим у сметані.

А колядувати та щедрувати ходили діти. Я колядки від мами знаю, а вона від своєї мами, меї баби. З церкви колядували, помню, за німців, а за совєтів не помню, щоб колядували. Дідуха вносили до хати. Це сніп жита. Біля нього ставили стільчик із сіном, кутею та хлібом. Як мама несли кутю на покутя, то казали нам дітям квоктати, щоб кури були.

Ворота крали хлопці на щадру, дорогу пересипали попелом в бік, де дівчина жила, яку вподобали. Чобіг через хату кидали дівчата. А на щадру ходили перебрані – "машкери". З цупкого паперу виготовляли маски, потім їх розфарбовували" [ПМА-1].

"Машкери" відомі у селах Великий та Малий Чернятин (Булаївка), Оріхівка, Волиця Керекешина. Переодягалися за "дідів", "вовка" та "ведмедя". Інші учасники обряду мазали обличчя сажею. Серед "машкер" був лише один "дід", який водив "козу" [ПМА-2].

"Билися "машкери" пужками, які робили з мотузка. Того, що з криниці воду тягнули. Мотузка мочили і залишали на морозі, він намерзав. А морози колись були не такі, як тепер. Билися пужками. Ага, якщо на дівчину яку сердитий, то обов'язково на Новий рік наб'є. І приказували: "Та, мухи!" "Машкери" кожуха навиворіт носили [ПМА-3]".

У с. Оріхівка Старокостянтинівського району побутував звичай частувати худобу кутею. Коневі обов'язково давали вареника з капустою [4].

У с. Гриців на коляду "з дзвінком ходили. Колядували під хатою в хазяїна. А як хазяїн запросить ду хати, то в хаті. Заколядують. І вже хазяїн виносить хліб, гроші" [ПМА-5].

Інформаторки із Волиці Керекешиної пригадують, що водили в них у селі Маланку (цікаво, що у сусідній Булаївці Маланки не було), хлопці та дівчата з зіркою, козою щедрували під вікнами хаги. Водили Маланку і в Гребенинці (сусіднє село). Маланкові пісні у цих селах адресовано господині (колядка господині) [ПМА-6].

Польові матеріали

ПМА-1 – записала О. Маклакова в с. Гриців Шепетівського р-ну Хмельницької обл. від Панчук Олени Онуфріївни, 1932 р. н. (родом із с. Булаївка Старокостянтинівського р-ну Хмельницької обл.).

ПМА-2 – записала О. Маклакова у с. Гриців Шепетівського р-ну Хмельницької обл. від Панчука Степана Трохимовича, 1933 р. н. (родом із с. Оріхівка Старокостянтинівського р-ну Хмельницької обл.).

ПМА-3 – записала О. Маклакова в с. Булаївка Старокостянтинівського р-ну Хмельницької обл. від Кондратюк Надії, 1932 р. н.

ПМА-4 – записала О. Маклакова в с. Гриців Шепетівського р-ну Хмельницької обл. від Панчука Степана Трохимовича, 1933 р. н. (родом із с. Оріхівка Старокостянтинівського р-ну Хмельницької обл.).

ПМА-5 – записала О. Маклакова у с. Гриців Шепетівського р-ну Хмельницької обл. від Козир Катерини, 1918 р. н.

ПМА-6 – записала у с. Гребенинка Старокостянтинівського р-ну Хмельницької обл. від Мотузюк Тетяни Никанорівни, 1920 р. н. та с. Волиця Керекешина Старокостянтинівського р-ну Хмельницької обл. від Головка Надії Миколаївни, 1929 р. н., та Мотузюк Валентини Іванівни, 1959 р. н.

КОЛЯДКИ

№ 1

Ой там на горі стояли сьвяті
 Алілуя, алілуя, стояли сьвяті.
 Раду радили, церкву ставили.
 Алілуя, алілуя, церкву ставили.
 З трома вікнами, з трома байнями,
 Алілуя, алілуя, з трома байнями.
 У першій байні сам Господь лежить.
 Алілуя, алілуя, сам Господь лежить.
 У другій байні Сус Христос лежить.
 Алілуя, алілуя, Сус Христос лежить.
 У третій байні Матінка Божа.
 Алілуя, алілуя, Матінка Божа.
 Над самим Богом книги читають.
 Алілуя, алілуя, книги читають.
 Над Сусом Христом свічі палають.
 Алілуя, алілуя, свічі палають.
 Над Матінкою рожа зацвіла.
 Алілуя, алілуя, рожа зацвіла.
 З-під теї рожі та й вилетів птах.
 Алілуя, алілуя, та й вилетів птах.
 А полетів він попід небеса.
 Алілуя, алілуя, попід небеса.
 Йому небеса розтворилися.
 Алілуя, алілуя, розтворилися.
 Йому всі сьвяті й поклонилися.
 Алілуя, алілуя, й поклонилися.

№ 2

Ой у полі, в полі виросла ялина.
 Там Пречистая Марія¹ породила сина².
 А як породила, стала повивати³,
 Люлі, люлі, мій синочку, а я ляжу спати.
 – Мамцю, моя мамцю, зажди хоч годину.
 А я піду аж до раю принесу перину.
 – Ой сину ж мій, сину, ой що ж це ти робиш⁴,
 Ще немає дві години, а ти вже говориш⁵.
 Ой у полі, в полі виросла ялина,
 Там пастушки стадо пасли, прийшла їм новина.
 Злетів ангел Божий з високого неба,
 Та й приніс їм чашу вина, якого їм треба.
 Не бійтесь, пастушки, бо це божа сила.
 Бо ж це вино од Ісуса, од Божого сина.
 Ой у полі, в полі виросла ялина.
 Там Пречистая Марія породила сина.

Зап. у січні 2003 р. у с. Корпівка Шепетівського р-ну Хмельницької обл. від Льченко Ганни Гнатівни, 1926 р. н.

№ 3

Пречистая Дева по світі ходила,
 Ісуса Христа з собою носила⁶.
 Прийшла ж вона та й до хазяїна, та й до багатого.
 – Прийми ж, хазяїне, до домоньку свого.
 – Ой іди, панове, від моєї хати,
 бо звилю я тебе та й псами цькувати.
 Прийшла ж вона та й до хазяїна, та й до бідньогого.
 – Прийми ж, хазяїне, до домоньку свого.
 – Ой рад би прийняти, та нима, де спати.
 Бо ж четвири діток, ще й старенька мати.
 Ой іди, панове, до моєї стайні,
 Там будеш ти собі у спокої спати.
 Прокинувсь хазяїн вночі-опівночі,
 Над його стайнею світять ясні зорі.
 Над його стайнею світять ясні зорі,
 То Дева Марія сина породила.
 – Ой як би ж я був знав, що то Божа Мати,
 То сам би я був ліг під порогом спати.
 Ой як би ж я був знав, що то Мати з Богом,
 то сам би я був ліг з дітьми під порогом.
 Добривечір.

Зап. у липні 2004 р. у с. Онишківці Шепетівського р-ну Хмельницької обл. від Скринник Євдокії Сидорівни, 1929 р. н.

¹ У варіанті до цієї колядки, який записано у січні 2003 р. у с. Гриців Шепетівського р-ну Хмельницької обл. від Кліпацької Ганни Оксентіївни, 1933 р. н., замість слів «Пречистая Марія» співають «Пречиста, Чиста Діва-Мати».

² Другий рядок кожної строфи, крім останньої, співають двічі.

³ У згаданому варіанті замість слів «стала повивати» співають «сіла спочивати».

⁴ У згаданому варіанті замість цього рядка співають: «Сину ж ти мій сину, що це ти вже робиш».

⁵ У згаданому варіанті після цих рядків є ще одна строфа: «Мамцю ж моя, мамцю, на те я вродився,/ створив я небо, ще не народився».

⁶ Другий рядок кожної строфи, крім останньої, співають двічі.

№ 4

Пане господару, на твоїм дворі.
 Ой дай Боже⁷.
 На твоїм дворі сосенка стоїть.
 На тій сосонці сив сокіл сидит.
 Сив сокіл сидит, далеко видит.
 Далеко видит в чистому полі,
 В чистому полі там плужок горе.
 Діва Марія їсти їм носить,
 Їсти їм носить, та Бога просить:
 – Ой допоможи, Боже, орачам,
 та згорати тую долину,
 тую долину широкою.
 Вечір добрий.

Зап. у липні 2004 р. у с. Гребенинка Старокостянтинівського р-ну Хмельницької обл. від Марценюк Наталі Гнатівни, 1930 р. н.

№ 5

Ой ясна-красна в лузі калина.
 Славен еси, славен еси всевишній Боже на небесі⁸.
 А ще кращіша в Вадима жена.
 По дворі ходить, як місяць сходить.
 В сінечки ввійшла, як зора зійшла.
 До церковці йшла, як зора зійшла.
 Здибало її аж три паничі.
 А їден каже: це королівна.
 А другий каже: це красна панна.
 А третій каже: не вгадали ви, не пізнали ви.
 Це Вадімова красная жена.
 Вечір добрий.

Зап. у серпні 2005 р. у с. Волиця Керекешина Старокостянтинівського р-ну Хмельницької обл. від Головка Надії Миколаївни, 1927 р. н., Коломієць Євдокії Степанівни, 1922 р. н., та Сідарчук Людмили Михайлівни, 1934 р. н.

№ 6

Ой рано, рано кури запіли.
 А ще найраніше Володя встав.
 Лучком забряжчав, братів розбуджав:
 – Вставайте, браття, бо поїдемо на полювання,
 на полювання, на прогуляння.
 Вполюємо в полі кунку в дереві,
 Кунку в дереві, панну в теремі.
 Тобі буде кунка в дереві,
 А мені буде панна в теремі.
 Панна Ганна до шлюбу.

Зап. у липні 2000 р. с. Грицив Шепетівського р-ну Хмельницької обл. від Козир Катерини, 1918 р. н.

№ 7

Коло криниці зелена трава.
 Ой дай Боже⁹.
 Ой там Іванко коника пасе.
 Коника пасе, в дудочку грає,

⁷ Рефрен повторюють після кожного рядка.

⁸ Рефрен повторюють після кожного рядка.

⁹ Рефрен повторюють після кожного рядка.

В дудочку грає, пісень співає.
 Прийшла до нього матінка його:
 – Ой сину, сину, сину Іванку,
 хто ж тебе таких пісень научив?
 – Мене любило аж три дівоньки.
 Одна любила – коня купила,
 Друга любила – пісень навчила.
 Третя любила – дудку купила.
 Вечир добрий!

Зап. у січні 2003 р. у с. Гриців Шепетівського р-ну Хмельницької обл. від Панчук Марії Пилипівни, 1936 р. н., виходець із с. Волиця Керекешина Старокостянтинівського р-ну Хмельницької обл.

№ 8

Ой в ліску, в ліску на жовтім піску.
 Святий Боже¹⁰.
 Там красний панич коника пасе.
 Коника пасе, в дудочку грає.
 В дудочку грає, пісню співає.
 Прийшла до нього матінка його.
 Та й питається:
 – Хто ж тобі, сину, коника купив?
 Хто ж тобі, сину, дудочку купив?
 Хто ж тебе, сину, пісні научив?
 – Їдна любила – коня купила,
 друга любила – дудочку купила,
 третя любила – пісню навчила.
 А за цим словом бувай здоровий,
 Бувай здоровий, красний паничу,
 красний паничу, паничу Романе.

Гордуй, не гордуй, нам гроші готуй.
 А нам не много – з півзолотого.
 А нашій березі гірка заплата,
 Гірка заплата – горілки кварта.

Зап. у січні 2003 р. у с. Кортилівка Шепетівського р-ну Хмельницької обл. від Льченко Ганни Гнатівни, 1926 р. н.

№ 9

Ой у саду, саду рубляна криниця.
 Гей, Рожество. гей, гей Рожество¹¹.
 Коло криниці зелена травиця.
 Там Іванко ходить і коника водить.
 І коника водить, ще й батенька просить:
 – Ой тату, тату, женитися буду.
 – Синку, Іванку, ой яку ж ти любиш?
 – А я тую люблю, що сонечком сходить,
 Що сонечком сходить, місяцем говорить.
 – Сину, Іванку, то не твоя рівня,
 То не твоя рівня, що в пана крулівна.

Зап. у січні 2003 р. у с. Гриців Шепетівського р-ну Хмельницької обл. від Панчук Олени Опундріївни, 1932 р. н., виходець із с. Булаївка (Малий Чернятин) Старокостянтинівського р-ну Хмельницької обл.

¹⁰ Рефрен повторюють після кожного рядка.

¹¹ Рефрен повторюють після кожного рядка.

№ 10

Співають в дворі, де є хлопець в армії.

Пане господарє, ми на твоєму дворі.
 Гей Рожество¹².
 А на твоєму дворі стоїть три явори.
 А на тих яворах сидить три соколи.
 – Ви, сиві соколи, високо літали.
 Високо літали, далеко видали.
 А твій син Іванко по казармі ходить.
 По казармі ходить, командира просить:
 – Командире, батьку, відпусти додому.
 Відпусти додому, не скажу нікому.
 Відпусти до тата хоць на ції свята.
 Пусти до матінки хоць на дві неділки.
 Пусти до дівчини хоць на дві години.
 А на цьому слові будьте здорові.

Зап. у січні 2003 р. у с. Грицив Шепетівського р-ну Хмельницької обл. від Панчук Марії Пилипівни, 1936 р. н., виходець із с. Волиця Керекшина Старокостянтинівського р-ну Хмельницької обл..

№ 11

Ой рано, рано кури запліли.
 Ой дай Боже¹³.
 А ще найраніше Оленка встала.
 Оленка встала, кіску чесала.
 Кіску чесала, до церкви йшла.
 До церквички йшла, як зірка зійшла.
 Здибали її троє панове.
 – Чи ти царівна, чи ти крулівна?
 – Я не царівна, я не крулівна,
 У батька дочка, як ягідочка.
 Вечир добрий.

Зап. у січні 2003 р. у с. Грицив Шепетівського р-ну Хмельницької обл. від Панчук Марії Пилипівни, 1936 р. н., виходець із с. Волиця Керекшина Старокостянтинівського р-ну Хмельницької обл..

№ 12

Ой ясна, ясна на небі зірка.
 Ой дай Боже¹⁴.
 Ой красна, красна Галина дівка.
 По саду ходить, ключики носить.
 – А ви, ключики, не брязкотіте,
 Мого батенька не розбудіте.
 Бо мій батенько барзо п'янений.
 Вчєра звєчєра приїхав з міста.
 Та й привіз мені три гостинчики.
 Один гостинчик – перловий вінок,
 Другий гостинчик – шовкова шуба.
 Третій гостинчик – золотий перстеньчик.
 Золотий перстеньчик рученьку сєє,
 Шовкова шуба слід замітає,
 Перловий вінок головку клонить.

¹² Рефрен повторюють двічі після кожного рядка.

¹³ Рефрен повторюють після кожного рядка.

¹⁴ Рефрен повторюють після кожного рядка.

А на цім слові бувай здорова,
Бувай здорова, дівко Галино.

Зап. у січні 2003 р. у с. Гриців Шепетівського р-ну Хмельницької обл. від Панчук Олени Онупрїївни, 1932 р. н., виходець із с. Булаївка (Малий Чернятин) Старокостянтинівського р-ну Хмельницької обл.

№ 13

Ой рясна, красна в лузі калина.
Ой дай Боже¹⁵.
А ще найкраща в батька дитина.
По двору ходит, як місяць сходить.
В сінечки ввійшла, як зора зійшла.
В світлоньку ввійшла – там пани сидять.
Там пани сидять, радоньку радят.
Та й питаються: – Чия ж ти дочка?
Чия ж ти дочка, як паненочка?
А батько каже: – Це моя дочка, як паннечка.

Гордуй, не гордуй, нам гроші готуй.
А нам не много – з півзолотого.
Нашій березі гірка заплата,
Гірка заплата – горілки кварта.

Зап. у січні 2003 р. у с. Корпилька Шепетівського р-ну Хмельницької обл. від Ляченко Ганни Гнатівни, 1926 р. н.

№ 14

Ой в полі, в полі край дороги.
Сьвятий вечир¹⁶.
Там красна панна пшеницю жала.
Пшеницю жала, в кіпки¹⁷ в'язала.
В сніпки в'язала, в кіпки складала.
Прийшов до неї батенько її.
– Ой дай, доненько, пшеницю жати.
Іди додому хустки давати.
Бо приїхало троє сватання.
Їднії стали аж за садами.
Другії стали з кіньми під сінями.
Третії стали за воротами.
Хто за садами – того відіслала.
З кіньми під сіньми – хусточки дала.
За воротами – сама молода.
Сама молода ще й заручена.
Добрий вечир!

Зап. у серпні 2005 р. у с. Волиця Керекешина Старокостянтинівського р-ну Хмельницької обл. від Головка Надії Миколаївни, 1929 р. н. та Мотузак Валентини Іванівни, 1959 р. н.

ЩЕДРІВКИ

№ 15

Добрий вечір, пане господару,
Поздоровляю твоєму товару,
Твоєму товару, твоєму дроб'язку,
Помоліця богу за отця й за матку,

¹⁵ Рефрен повторюють після кожного рядка.

¹⁶ Рефрен повторюють після кожного рядка.

¹⁷ Вірогідно, «сніпки».

Хорошеньку господиню маєш,
Хорошенько її споряджаєш.
Поцілуйте Христа в ручки, в ніжки.
А виносьте з сиром пиріжки,
Добрий вечір, святий вечір.
Людям добрим на цей вечір.
Зоставайтесь з Ісусом Христом
Святим Божеством.

Зап. у липні 2000 р. у с. Гриців Шепетівського р-ну Хмельницької обл. від Козир Катерини, 1918 р. н.

№ 16

Добрий вечір, пане господару.
Поздоровляю твоєму товару.
Твоєму товару, твоєму дріб'язку.
Помолімося Богу за отця й за матку.
Хорошеньку господиньку маєш.
Хорошенько її споряджаєш.
Йа чашечка у меду,
Йа барвінок у саду.
Поцілуйте хрестика й у ніжки.
Йа виносьте з сиром пиріжки.

Зап. у липні 2005 р. у с. Гриців Шепетівського р-ну Хмельницької обл. від Кліпацької Ганни Оксентіївни, 1933 р. н.

№ 17

Пане господару, на твоєму дворі
ми в тебе.
Ой поодчиняй двір, ворігечка
й у себе.
Бо приїде Господь на порадочок
до тебе.
Дарує вам Господь сто кіп пшениці
вродити.
А вам, хазяюшки, щастя, здоров'я
прожити.

Зап. у серпні 2005 р. у с. Волиця Керекешина Старокостянтинівського р-ну Хмельницької обл. від Головки Надії Миколаївни, 1929 р. н., та Мотуз'як Валентини Іванівни, 1959 р. н.

№ 18

Щедрів, щедрів, щедрівниця.
прилітає ластівниця,
стала вона щебетати,
господара пробуджати:
– Вставай, вставай, господару,
довідайся до товару,
всі корови потелились,
рабі бички породились.
Рабі бички ще й хороші,
Будеш мати за їх гроші.
Щедрів, щедрів, щедрівниця,
Прилітає частівниця.

Зап. у січні 2003 р. у с. Корцилівка Шепетівського р-ну Хмельницької обл. від Льченко Ганни Гнатівни, 1926 р. н.

№ 19

Ой рано-рано кури запіли.
А ще найраніше Володя встав,

Лучком забряжчав, братів розбуджав,
 – Вставайте, браття, бо поїдемо на полювання,
 на полювання, на прогуляння.
 Вполюємо в полі кунку в дереві,
 Кунку в дереві, панну в теремі,
 Тобі буде кунка в дереві,
 А мені буде панна в теремі,
 Панна Ганна до шлюбу.

Зап. у липні 2000 р. у с. Гриців Шепетівського р-ну Хмельницької обл. від Козир Катерини, 1918 р. н.

№ 20

Ой у полі явір тонкий, кудравий.
 Щадрий вечір.¹⁸
 На тому яворі аж три орли сидять,
 Вивідили вони красного панича,
 Красного панича, панича Сашуню.
 Панич об'їжає, на орлів стріляє,
 – Ти красный паничу, не об'їжай нас,
 Не об'їжай нас, не стрілай на нас.
 То ми тобі станим в виликій пригоді.
 Як будеш їхати пані сватати,
 Ми помостим мости жовтої трости,
 І поставим стовпи все золотії,
 І повісим ленти все шовковії.
 Як затріщать мости жовтої трости,
 Як заблищать стовпи все золотії,
 Як замають ленти все шовковії.
 А за цим же словом бувай же здоровий.
 Бувай же здоровий, паничу Сашуня.
 Добривечір!

Зап. у липні 2004 р. у с. Онишківці Шепетівського р-ну Хмельницької обл. від Євдокії Сидорівни Скринник, 1929 р. н.

№ 21.

Ой рано-рано кури запіли
 а ще найраніше Уляна встала,
 Ой дай Боже.¹⁹
 Рано встала, косу чесала,
 Косу чесала, шубу вдягала,
 До церкві йшла, як зоря зійшла.
 Здибало її три поповичі.
 Три поповичі, всі три паничі.
 Один каже: – Попівна.
 Другий каже: – Крулівна.
 Третій каже: – Батькова дочка,
 Батькова дочка, як панночка.

Зап. у липні 2004 р. у с. Ключівка Старокостянтинівського р-ну Хмельницької обл. від Коношок Ганни Федорівни, 1923 р. н.

№ 22

Ой на річці на Гордані
 там Маруся біль білила,
 там Маруся біль білила,
 до батенька говорила:

¹⁸ Рефрен повторюють після кожної дворядкової строфи.

¹⁹ Рефрен повторюють після кожної дворядкової строфи.

– Ой батеньку, голубоньку,
хто по мою біль поїде?”
Батько каже: – Не поїду
Бо ше сані не ладжані,
Бо ше сані не ладжані,
Бо ше коні не кувані.
Святий вечір, добрий вечір,
Добрим людям на цей вечір.
Добри вечір!

Зап. у січні 2003 р. у с. Корпівка Шепетівського р-ну Хмельницької обл. від Льченко Ганни Гнатівни, 1926 р. н.

МАЛАНКОВІ ПІСНІ

№ 23

Співали, як носили плуга.

Щедрий вечір, святий вечір,
їа добрим людям на весь вечір,
їа добрим людям на весь вечір.
Наша Маланя господиня
Ї уже й помила й помастила,
ї уже й помила й помастила,
ї уже й помила й помастила.
На гополонці ложки мила,
на гополонці ложки мила,
на гополонці ложки мила.
Ложку, тарілку затопила.
Ложку, тарілку затопила,
ложку тарілку доставала,
Шовковий хвастух замочала,
шовковий хвастух замочала,
та й повісила на воротях.
– Висохни хвастух краще злота,
висохни хвастух краще злота.
Їа шоб матінка не пізнала,
Їа шоб шельмою не назвала,
їа шоб шельмою не назвала.
Ой піду я лужком, лужком,
Їа ж там Василько горе плужком,
їа ж там Василько горе плужком.
– Ой ти ж, Васильку, Василеньку,
Виведи ж мене з сего лугу,
виведи ж мене з сего лугу,
виведи ж мене з сего лугу.
Ой то ж я тебе не забуду,
ой то ж я тебе не забуду.
Ой буду ж я тебе споминати
На день три рази поливати.

Зап. у липні 2004 р. у с. Гребенинка Старокостянтинівського р-ну Хмельницької обл. від Мотузюк Тетяни Никанорівни, 1920 р. н.

№ 24

Учера ще звечера
пасла Маланка два качура – двічі
пасла, пасючи загубила,
пішла шукати заблудила. – двічі

Пішла вона в чисте поле,
 там Василечко плужком горе. – двічі
 – Ой Василю, Василечку,
 Виведи мене на доріжечку, – тричі
 Посію тебе у городечку. – двічі
 Буду щодня поливати,
 А щосуботи проривати. – двічі
 Наша Меланка не лінива,
 На ополонці ложки мила – тричі
 Ложку й тарілку упустила. – двічі
 Ложку й тарілку доставала,
 Білий хвартушок замарала. – двічі
 Ой повій, вітре, гайом, гайом,
 висуши хвартух крайом, крайом. – двічі
 Ой повій, вітре, долиною,
 Йа висуши хвартух серединою. – двічі
 Ой повій, вітре, із болота,
 Висуши хвартух краще од злота. – двічі
 Добривечір!

Зап. у липні 2004 р. у с. Опішківці Шепетівського р-ну Хмельницької обл. від Євдокії Сидорівни Скринник, 1929 р. н.

№ 25

Наша Маланка господиня.
 Вона помила й помастила²⁰.
 Ой щадрий вечір, святий вечір,
 йа добрим людям на весь вечір,
 йа добрим людям на весь вечір²¹.
 Вона помила й помастила,
 на ополонці ложки мила.
 На ополонці ложки мила,
 ложку й тарілку утопила.
 Ложку й тарілку упустила,
 Білий хвартушок замочила.
 Ой повій, вітре буйнесенький,
 Висуши хвастух білесенький.
 Ой повій, вітре, сюди-туди,
 висуши хвастух межі люди.
 Ой повій, вітре, меж ворота,
 Висуши хвастух краще злота.
 Ой учора із вечора
 Пасла Маланя два качора.
 Ой пасла вона, загомила,
 В темному гаю заблудила.
 Аж там Василько плужком горе,
 Малані з блуду не виводе.

Зап. у серпні 2005 р. у с. Волиця Керекешина Старокостянтинівського р-ну Хмельницької обл. від Головка Надії Миколаївни, 1929 р. н. та Мотузак Валентини Іванівни, 1959 р. н.

№ 26

Ой на річці, на Йордані.
 Золотий хрест вишиваний.
 Рано-рано на Йордань²².
 Злетілися ангелоньки.

²⁰ Другий рядок кожної строфи співають двічі.

²¹ Рефрен повторюють після кожної дврядкової строфи.

²² Рефрен повторюють після кожної дврядкової строфи.

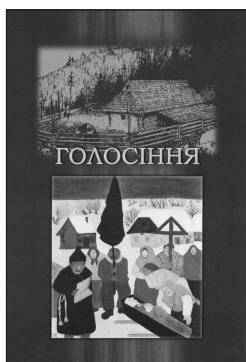
Взяли Христа на крилоньки.
 Принесли його до церкви.
 Поставили на престолі.
 Стали вони радувати,
 яке йому ім'я дати.
 Яке дати, таке дати.
 Ісусом Христом його назвати.
 Божа Мати полюбила,
 До престолу приступила.
 До престолу приступила,
 Вся земля звеселіла.

Зап. у січні 2003 р. у с. Гриців Шепетівського р-ну Хмельницької обл. від фольклорного гурту "Грицівчанка", художній керівник – Віктор Євгенович Плахтій.

Нові книги

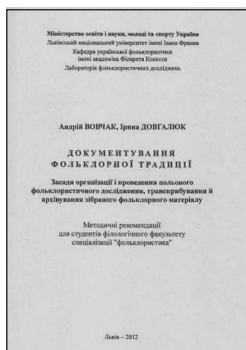
Голосіння/Упоряд. І. Коваль-Фучило. – К.: ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України, 2012. – 792 с. + компакт-диск.

У збірнику вміщено 658 записів голосінь із усіх регіонів України, а також із етнічних українських земель у Польщі, Білорусі, Російській Федерації. Це друковані та архівні фіксації різних збирачів, а також власні записи упорядника видання, які охоплюють період 1840 – 2012 рр. У коментарях подано інформацію про українську голосильну традицію. Видання містить передмову, покажчик записів. Фольклорний матеріал поділено на чотири основні частини: наддніпрянська голосильна традиція, польська голосильна традиція, бойківсько-опільська голосильна традиція, гуцульсько-подільська голосильна традиція. Різновиди голосінь (похоронні, поминальні, оказіональні, рекрутські, пародійні, сороміцькі, вторинні форми) відображені у заголовку кожного голосіння і, відповідно, у змісті. Позначено фіксації голосінь, здійснені під час живого виконання.

Вовчак А., Довгалюк І. Документування фольклорної традиції. Засади організації і проведення польового фольклористичного дослідження, транскрибування й архівування зібраного фольклорного матеріалу: Методичні рекомендації для студентів філологічного факультету спеціалізації "фольклористика". – Львів, 2012. – 60 с.

У методичних рекомендаціях подано поради студентові щодо його діяльності на основних етапах фольклорного документування: під час організації і проведення польового фольклористичного дослідження, упорядкування, транскрибування й архівування зібраних фольклорних матеріалів. Особливу увагу зосереджено на таких важливих науково-методичних і практичних питаннях, як методика і техніка польової роботи, транскрибування, оперування електронними файлами зібраних фольклорних матеріалів, каталогізація архівних матеріалів.

Макарчук С. А. Історико-етнографічні райони України: навч. посібн. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2012. – 352 с.

У навчальному посібнику узагальнено погляди українських етнологів XIX–XX ст. стосовно етнографічного районування України, заснованих на дослідженнях локальної специфіки традиційної матеріальної та духовної культури народу. Розкрито природні, політичні й міграційно-демографічні чинники, які зумовлювали появу і розвиток у різних місцевостях відмінних атрибутів етнокультури. Основний зміст подано у жанрі своєрідних нарисів про особливості історичного розвитку й етнокультури Середнього Подніпров'я, Волині, Полісся, Поділля, Буковини, Слобожанщини, Півдня України, Гуцульщини, Бойківщини, Прикарпаття та Закарпаття. На фоні етнокультурного розмаїття простежено інваріантні компоненти традиційної культури, що є загальноукраїнськими й характерними для всіх районів.

